

МОВЛЕННЯ ТЕЛЕВЕДУЧИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ДІТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕЛЕЕФІРУ «АБЕТКИ»)

Мовлення людини – це відображення її знань мовних норм та вмінь правильно їх застосовувати. Мовна норма – це сукупність правил реалізації мовної системи, прийнятих на певному етапі розвитку суспільства як узірець. Літературна норма виконує важливі суспільні функції – вона забезпечує взаєморозуміння членів суспільства, полегшує процес спілкування за рахунок правильної вимови.

Проблему дотримання мовних норм досліджували Ірина Дмитрівна Фаріон, Катеріна Григорівна Городенська, Любів Василівна Струганець, Віталій Макарович Русанівський та інші вчені.

Особливу увагу привертає мовлення телеведучих. Адже з допомогою засобів мови вони не лише інформують, а й впливають на мову, мовні норми (вимову, мелодику) та словниковий запас глядачів.

Нині транслюють багато розвивальних телешоу для дітей. Здавалося б це добре, але чи так це насправді? Діти швидко засвоюють інформацію, почуту з телешоу, та часто мовлення телеведучих засмічене неправильним наголошуванням, калькованими словами, словами-паразитами або просто неправильною вимовою слів. Унаслідок діти засвоюють неправильну вимову і, самі того не розуміючи, ненормативно вимовляють слова.

Саме тому проблема мовлення телеведучих дитячих телешоу особливо актуальна. Об'єктом пропонованого дослідження стало телешоу «Тіві Абетка» на каналі «Піксель».

Щодо орфоепічних норм, які регулюють правильну вимову звуків, звукосполучень та наголошення слів, то найчастіше спостерігаємо неправильну вимову звуків у ненаголошеній позиції:

- перехід [о] в [у]: *дупоможу тобі; та це ж подурожник;*
- надмірне наближення [е] до [и]: *Сніжана, чикай, я тобі допоможу; ти ни проти; сьогодні ми вивчатимемо літуру;*
- наближення [и] до [і]: *Такій красивий малюнок; давайте подивімось мультик; привітаємось;*
- наближення [е] до [і]: *так, це апільсин; ця собака – пікінес;*
- наближення [о] до [а]: *Пакажи свій малюнок; арігамі – це; ось тут має бути рисачка.*

Також спостерігаємо трансформацію звукосполучення [шч] та одзвінчення приголосного [г], де він мав би оглушуватися: *дуже цікаво, що ти розказав нам, шоразу я рада бачити; легко ми вивчили літеру Є. Часом помітне ненормоване пом'якшення твердих приголосних: щястя нам принесе, не сумуй, Андрійко.*

Чималою проблемою є правильне наголошування слів. Це зумовлено елементарним незнанням правил наголошування загальноновживаних українських слів, а, можливо, і через те, що попри цілковиту сформованість акцентуаційна норма в українській мові є найменш усталена, оскільки на наголос впливають діалекти та інші мови. Наприклад, Ірина Фаріон наголошує, що українцям уластиво неправильно наголошувати слова за аналогією до російської, оскільки слова однаково пишуть, але насправді вони мають інший наголос: *вітчИм, заГадка, крОїти, ненАвисть, отАман, перЕпис, руслО* та ще багато інших. У досліджуваному телешоу наявні такі приклади неправильного наголошування іменників: *так, на малюнку гордий, красивий олень; Ксеню, тримай спину рівно;* прикметників: *красивий нівий светр у тебе, Андрійку;* дієслів: *ми бєremo приклад;* прислівників: *сьогодні ми всі разом вивчили букву Г;* займенників: *цього разу ми вивчатимемо.*

Лексичні норми української мови також не є досконало нормованими й відзначаються значною рухливістю. Найчастіше це зумовлено впливом інших мов, зокрема російської. У

мовленні Ірини Гайової часто чуємо слова з невідповідними значеннями, також трапляються кальки: *слідуюча буква* замість *наступна буква*, *помітила по одязі* замість *за одягом*, *ти маєш вести себе* замість *поводитися*, *це говорить про те, що* замість *це свідчить*, *зараз ми попадемо в казку* замість *потрапимо*, *часто зустрічаються помилки* замість *трапляються помилки* (а *зустрічаються люди*), *давайте спробуємо* замість *спробуймо* (а *дати можна зошит*).

Бачимо, що мовлення на дитячих телешоу не катастрофічне, проте все ж залишає бажати ліпшого. Оскільки культура мовлення – невід’ємна ознака інтелігентної людини, із якою себе часто ідентифікують працівники телешоу, особливо дитячих розвивальних телешоу, тому навчальні курси, орієнтовані на практичне оволодіння культурою мови, зокрема орфоепією, технікою усного мовлення, удосконалення артикуляційної бази, дикції, задля чіткої та виразної вимови звуків, складів, слів, вироблення чіткої інтонації – мають бути обов’язковими для вдосконалення мовлення телеведучих, які навчають та розвивають майбутнє нашої нації – дітей.

Література

1. Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення / Катерина Городенська. – К.: КММ, 2014. – 124 с.
2. Культура української мови: Довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; За ред. В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 304 с.
3. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія]. – Вид. 3-тє, доп / І. Д. Фаріон. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 332 с.

Морська І.О.

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. пед. наук, проф. **Жила С.О.**

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО БАЧЕННЯ СВІТУ В. ПІДМОГИЛЬНОГО: ПОЛІТИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ОСОБИСТІСНИЙ АСПЕКТИ

Творчість українських письменників ХХ століття є неповторним явищем. Саме цей період позначений появою різноманітних літературно-мистецьких течій, популяризації філософських концепцій. Проза Валер’яна Підмогильного є зразком української класики. Митець слова з надзвичайною художньою майстерністю зображав тогочасні людські проблеми. У своїх творах (серед яких немає жодного поетичного) письменник яскраво зображає важливі аспекти людського життя: соціальний, політичний, особистісний, філософський.

Предметом презентованого дослідження є художнє бачення світу очима Валер’яна Петровича на основі прози письменника. За словами О. Галети, його творчість сьогодні вже навряд чи доречно назвати «забутою». Про нього говорять і пишуть. Мабуть, причина не тільки у його «маргінальності» в літературному процесі як першої половини, так і кінця ХХ – початку ХХІ століття (саме тут можна було б посперечатися), але й у тому, що читання прози письменника вимагає певного інтелектуального вишколу, бодай побіжного знайомства з проблемами, теоретичними засадами і художньою практикою психоаналізу та екзистенціалізму [1, с. 5].

Власний світогляд Валер’ян Петрович передає через мову інших персонажів. Цікаво поданий ним соціально-політичний аспект: *Кажуть, що життя – базар. Вірно! Кожен має свій крам. Один заробляє на ньому, другий докладає. Чому? Ніхто не хоче помирати*